

GRUNDLAGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 6/2002 rd

Regeringens proposition om ändring av same- tingslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 november 2002 en proposition om ändring av sametingslagen (RP 234/2002 rd) till grundlagsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Mirja Kurkinen, justitieministeriet
- juristsekreterare Heikki J. Hyvärinen och valnämndssekreterare Siiri Jomppanen, sametinget
- ingenjör, släktforskare Niilo Tervo, Lapinkylien Yhteistyöjärjestö.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en rad ändringar i sametingslagen. Avsikten är att precisera bestämmelserna om val till sametinget, förenkla och påskynda förfarandet för sökande av ändring i valet och göra det möjligt att rösta inom samernas

hembygdsområde inte bara per post utan också på den i lagen fastställda valdagen.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt sedan den har antagits och blivit stadfäst.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Av de orsaker som framgår av propositionen och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och lämplig. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Allmänna observationer. Ändringen är innehållsligt och i betydelseomfång främst valteknisk. Dessutom föreslås 1 § i sametingslagen få en skrivelse som motsvarar 17 § 3 mom. och

121 § 4 mom. i grundlagen. Utskottet har ingenting att anmärka mot detta. Men i detta sammanhang är det skäl att påpeka att en lagfäst kulturell autonomi för samerna "inte i sig ändrar de regleringar i den gällande lagstiftningen som bestämmer vem som får idka ... [samernas traditionella] näringar inom traditionella sameområden. Ändringar i dessa förhållanden kan göras endast genom ändringar i gällande lagar" (GrUB 17/1994 rd, s. 1, andra spalten; se även GrUB 1/1995 rd, s. 1 andra spalten). Utskottet vill ock-

så understryka att näringsrättsliga ändringsförslag bör bygga på vederhäftiga forskningsdata om samiskhet och om ägarförhållanden och ändringar i dem inom området i fråga.

Precisering av rösträttsålder. Förberedelserna för val till sametinget är uppdelade på två faser: ansökan om upptagande i vallängden och den därpåföljande processen. Valnämnden upprättar en vallängd utifrån den föregående vallängden och uppgifter i befolkningsdatasystemet. I vallängden skall på begäran tas in samer som utelämnats ur dem. Den som så yrkar skall strykas ur vallängden.

Begäran om anteckning i vallängden och meddelande om avföring ur den skall enligt 23 a § i förslaget göras senast den 31 december året före valåret. Syftet med den utsatta tiden är att lämna tillräckligt med tid för en eventuell besvärprocess gällande vallängden. Tanken att beslutet om en persons rösträtt skall ha vunnit laga kraft före kandidatuppställningen är helt acceptabel.

Nästa val till sametinget förrättas 2003 under en period om fyra veckor som börjar på måndagen den första hela veckan i september. Förberedelserna för detta val har redan inletts utgående från den gällande lagen. Vad gäller rösträtten föreslås i 21 § en ändring som innebär att de samer som senast på valförrättningens sista dag fyller 18 år är röstberättigade. Ändringen följer linjen i den allmänna vallagstiftningen. Enligt den gällande lagen är de som före valårets ingång har fyllt 18 år röstberättigade.

Eftersom regeringen kommit så sent med propositionen är det enligt utskottet helt klart att det inte går att tillämpa denna ändring gällande rösträtten ännu vid nästa års val. Den nya lagfästa regeln skulle nämligen vara tillämplig bara cirka en månad mitt under den fas när folk skall ansöka om upptagande i vallängden, också i det fall att lagen sätts i kraft i brådsnande ordning. Utskottet har därför kompletterat den föreslagna ikraftträdelsebestämmelsen med ett nytt 2 mom. som innehåller övergångsregler avseende 21 §.

Enligt det tillämpas 21 § ännu inte på det första val till sametinget som förrättas efter att lagen trätt i kraft. — Lagen kan följaktligen träda i kraft den 1 januari 2003.

Lagförslagens 31 §. Som 1 mom. är formulerat får man den uppfattningen att de röstberättigade personligen kan lämna tillbaka de valhandlingar de fått per post till valnämnden ännu på valdagen, om det ordnas röstning på valdagen. Meningen är trots allt att denna möjlighet inte skall stå till buds fredagen före röstning på valdagen. Utskottet har preciserat momentets skrivning.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår grundlagsutskottet

att lagförslaget i övrigt godkänns enligt propositionen men 31 § och ikraftträdelsebestämmelsen med följande ändringar:

31 §

Röstning genom returnering av valhandlingarna till valnämndens byrå

De röstberättigade kan personligen returnera de valhandlingar som anges i 30 § även till valnämndens verksamhetsställen *mellan måndagen den tredje hela veckan och fredagen den fjärde hela veckan* av valet. Röstningen har slutförts då den röstberättigade har fått ett kvitto på att valhandlingarna lämnats.

(2 mom. som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen

(1 mom. som i RP)

Lagens 21 § tillämpas inte på det första val till sameting som förrättas efter att lagen trätt i kraft. (Nytt)

(3 mom. som 2 mom. i RP)

Helsingfors den 19 november 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Paula Kokkonen /saml
medl. Gunnar Jansson /sv
Jouko Jääskeläinen /kd
Saara Karhu /sd
Marjukka Karttunen /saml
Johannes Leppänen /cent
Pekka Nousiainen /cent

Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Pekka Ravi /saml
Markku Rossi /cent
Ilkka Taipale /sd
ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Jarmo Vuorinen.